

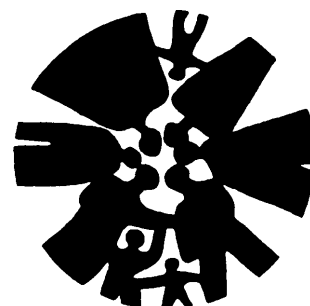
GeWoon Anders

driemaandelijks uitgave van de Landelijke Vereniging Centraal Wonen

Inhoud	Pag.
CW en de Gated communities Haverleij als voorbeeld?	2
De Haringrokerij, een monument om in te wonen	6
Het "Luchtkasteel" Een projekt in België	7
Idealisme, daar doen we niet aan Inteview	8
Buurtopties in Tweekelerveld Beursmethode, Twexx	10
Infopagina's	12 - 15

Zomer 2002
Jaargang 25, N° 84
Losse Nummers • 2.25

CW en de Gated communities

Gaan wij samen de straat op?

Velderwoude

Ommuurde gemeenschappen

In tijden dat mensen zich bedreigd voelen bouwen ze 'huizen als kastelen'. In België en Frankrijk zie je boerenbedrijven die rondom een binnenplaats zijn gebouwd; geheel af te schermen van de buitenwereld indien het nodig zou zijn. Vroeger moesten ze zich ook verweren tegen rondtrekkende roversbenden. Ook in deze tijd is er kennelijk iets dat de veiligheid bedreigt. Of dat het gevoel geeft niet veilig te zijn in een gewoon huis of in een gewone wijk. Of is het uitsluitend het verlangen naar romantiek dat bouwers veronderstellen bij kopers, waardoor ze weer 'kastelen' gaan neerzetten? Woongemeenschappen waar je niet zomaar binnenkomt?

Het gezin en de hemel

Er is een 'gated community' waar we al jaren aan gewend zijn en dat is de community van het gezin. In deze community kunnen we de deur op slot doen om anderen buiten te sluiten en iedereen ervaart dat als ons goed recht. We kennen dus het verschijnsel en we zijn er kennelijk niet altijd tegen. Een ander, gerespecteerd en eeuwenoud voorbeeld van een gated community vinden we in het idee van de hemel. Ook hier vinden we een gemeenschap waar niet iedereen wordt binnengelaten en ook dat wordt ervaren als terecht. Waarom is een gated community op het niveau van een buurtje dan opeens verkeerd?

Twee houdingen in een hotel

Om hier iets over te kunnen zeggen wil ik beginnen met twee houdingen te onderscheiden. Bij de ene houding staat 'werken' op de voorgrond en bij de andere houding de 'beleving'. Vergeleken met een hotel: in de keuken neem je een werkhouding aan om alle mogelijke gerechten te bereiden, terwijl in de eetzaal de beleving voorop staat, de houding waarbij je je openstelt voor de ervaring van alle mogelijke smaken, geuren en kleuren. Bij de verschillende houdingen horen ook verschillende ruimten. Zo is de hotelkeuken duidelijk bedoeld om te werken, terwijl de eetzaal duidelijk bedoeld is voor de ervaring of de beleving.

In traditionele hotels, en ook in oude kastelen, was er niet alleen sprake van een keuken, er was een hele wereld van instrumentele dienstgangen en dienstvertrekken. Deze werkwereeld was duidelijk te onderscheiden en ook gescheiden van de ruimten waar men zich kon overgeven aan de beleving, niet alleen de eetzaal maar ook ontvangstruimten, feestruimten, een rookkamer en een salon.

De buitenwereld is echt

In een traditioneel hotel en in een oud kasteel is dus sprake van twee gescheiden werelden. De wereld van het werk, waar geproduceerd werd en de wereld van de beleving, van de cultuur. Wat was nu de echte wereld?

Deze vraag is een strijdvraag die nog steeds voortleeft in discussies tussen beten en alphawetenschappers. Maar de strijd is al lang geleden beslist in het voordeel van de wereld van het werk, die zich in de negentiende eeuw, met de industriële revolutie, op de voorgrond plaatste. Dit had z'n weerslag op de gebouwde omgeving. De 'echte' wereld van de productie breidde zich uit over het openbare leven en over de openbare ruimte. Waardoor de wereld van de beleving werd teruggedrongen tot binnen de grenzen van de privé sfeer.

Echt en gevaarlijk

De buitenwereld behoorde nu tot de sfeer van het werk en was daarmee zakelijk geworden. En de beleving moest zien te overleven in het domein van de privé sfeer. Wat in de negentiende eeuw duidelijk werd in de fabrieken, werd ook duidelijk in de openbare ruimte: in een werksfeer kon je tot een zakelijk object worden gereduceerd dat kon worden ingezet, uitgebuit en afgedankt. In de openbare ruimte kon het betekenen dat je onder een zakelijke blik werd gereduceerd tot een object waar iets aan te verdienen was, of erger, tot een prooi die simpelweg beroofd kon worden. Daarbij kwam nog dat men meende dat de zakelijke houding voorrang verdiende omdat deze het predicaat 'echt' had gekregen. Dus de vijandige buitenwereld, dat was de realiteit. Daar kon je niets aan veranderen. Er zat maar één ding op: de deur van de privé sfeer ging op slot. 'My home is my castle'.

Verzet tegen deze 'realiteit' kon worden afgedaan als onrealistisch, als romantisch. Maar tegelijkertijd werd de romantiek te hulp werd geroepen om deze opvatting over de realiteit te verantwoorden: het beeld ontstond van 'de man als jager die zich in de jungle van de metropolis waagt en de prooi thuisbrengt en de vrouw die deze prooi kookt en bereidt'

Terugveroveren van de buitenwereld

Niet iedereen was hier tevreden mee. Al in de negentiende eeuw werden er initiatieven genomen om te ontkomen aan de gevolgen van de suprematie van de zakelijke houding. Hierbij dacht men in eerste instantie aan een democratische organisatie van de werksfeer en aan een gemeenschappelijk eigendom van de productiemiddelen. In anarchistische woon-werkgemeenschappen, of in een socialistische of communistische samenleving, zouden arbeiders hun eigen werkplaatsen en fabrieken beheren, op voet van gelijkheid, zodat er van uitbuiting geen sprake meer zou zijn.

Maquette project Haverleij bij s'Hertogenbosch

woning naar buiten en verovert een deel van de buitenwereld terug op de zakelijke houding.

Geen hofje

In Nederland speelt 'Centraal Wonen' hierin een belangrijke rol, vooral door de oprichting van grote woongemeenschappen.

In de afgelopen 25 jaar zijn er meer dan 75 Centraal Wonen gemeenschappen opgericht. Bij deze initiatieven spraken wij ons uit tegen het idee van een hofje, dat wil zeggen, we wilden het isolement van de privésfeer doorbreken, en niet alleen verplaatsen naar een hoger niveau, naar het niveau van de woongemeenschap. Dit betekende in de praktijk dat de algemene ontmoetingsruimte werd opengesteld voor de buurt. Buurtbewoners zouden zich dan kunnen mengen in het leven van de woongemeenschap en omgekeerd zou de woongemeenschap zich kunnen mengen in het buurtleven. Maar een open deur naar de buitenwereld bleek niet zo gemakkelijk te handhaven. Vaak werden we geplaagd door probleemjongeren die het gevaar in de buitenwereld omarmd hadden en binnenbrachten in de algemene ontmoetingsruimten. Waardoor de deur wat minder enthousiast werd opgezet. Of enthousiast werd dichtgehouden. En zo werden woongemeenschappen vaak toch een soort hofjes, met de poort op slot. Misschien onvermijdelijk, de open deur bevond zich immers op de grens met het nog te veroveren gebied. En open deuren zijn meer op hun plaats bij een buitenwereld die bewoonbaar is, en niet op de grens van een gebied dat nog gevaarlijk is door de nadruk op de instrumentele houding.

Velderwoude

Wat opvalt is dat er bij deze oplossing niet werd getornd aan het absolutisme van de zakelijke houding.

In de twintigste eeuw is er sprake van initiatieven waarbij dit wel gebeurt: nu begint men het zakelijke karakter van de buitenwereld ter discussie te stellen. En vanuit het laatste bolwerk van de beleving, vanuit de privésfeer, begint men delen van de zakelijke openbare ruimte op te eisen en in te lijven bij het domein van de beleving. Dit doet men door woongemeenschappen op te richten. Bij een woongemeenschap strekt het wonen zich uit tot buiten privacy van de eigen woning. De 'beleving' breekt uit de

Samenwerking landelijke organisaties gemeenschappelijk wonen in zicht?

Op een kaderdag van de LVCW, juni dit jaar zijn de zin en mogelijkheden besproken van de bij de LVCW al geruime tijd levende wens tot eventuele samenwerking met een aantal andere organisaties van gemeenschappelijk wonen. Dit met onder andere als doel te komen tot een landelijk informatiepunt voor alle vormen van gemeenschappelijk wonen in Nederland.

Serieuze mogelijkheden tot samenwerking lijken inmiddels aanwezig met o.a. de Landelijke Vereniging Groepswonen van Ouderen (LVGO), het Steunpunt voor Leefgemeenschappen (SLG) en de Stichting Wonen van Senioren op Boerderijen (WSB), net als de LVCW allen zetelend in Utrecht.

Het najaar van 2002 zal misschien meer duidelijkheid gaan brengen. Wij houden u op de hoogte!!

Burencollectieven

Het idee van de woongemeenschap heeft de tijd overleefd en is nu zelfs opgedoken waar je het het minst zou verwachten: projectontwikkelaars bieden nu woningbouwprojecten aan met collectieve buitenruimten waar een burencollectief de kans kan krijgen. Een initiatief dat ooit tegen de gevestigde orde was gericht, wordt nu door diezelfde gevestigde orde op de markt gebracht. Woongemeenschappen lijken 'marktfähig' te zijn geworden in de vorm van burencollectieven.

Maar hoe is het gesteld met de openheid naar buiten? Zolang de buitenwereld nog een bedreiging vormt, ligt het voor de hand dat ook hier de poort op slot gaat. Letterlijk of figuurlijk. En daarmee is het burencollectief een 'gated community'.

De gemeente

Met een gesloten poort worden negatieve invloeden van buiten afgeschermd, dat is misschien winst, maar wat er verloren gaat is de positieve invloed die zou kunnen worden uitgeoefend op de buitenwereld. En dat is wat men gated communities eigenlijk kwalijk neemt.

*rechts: Artist impressie Zwaenestede
en onder: Zwaenestede in aanbouw*

tieven te boven gaat en die bovendien niet kan worden uitgevoerd zonder hulp van de eigenaar van de buitenwereld, dat wil zeggen: de gemeente.

Schaalniveaus

Stel dat burencollectieven en de gemeente de handen ineen zouden slaan om de 'buitenwereld' bewoonbaar te maken. Hoe kunnen zij dit aanpakken? De grote woongemeenschappen zoals die van Centraal Wonen zouden hier als voorbeeld kunnen dienen. Er is hier

vorm van een projectruimte, een algemene feest- en ontmoetingsruimte met faciliteiten voor hobbies en kinderopvang. Te grote sprongen in deze reeks kunnen voor isolement zorgen. Een huishouden dat is opgenomen in een collectief van bijvoorbeeld 100 woningen, zal waarschijnlijk verloren raken als een acteur in een te groot decor. En als huishoudens verloren raken wil dat zeggen dat zij geïsoleerd blijven en elkaar niet kunnen bereiken. Op dat moment is het niveau van het collectief te hoog en het zal niet tot leven kunnen komen. Daarom is het

van belang de reeks van schaalniveaus zo te faseren dat er geen sprongen in voor komen die zo groot zijn dat de onderliggende niveaus hun aansluiting bij een hoger niveau missen.

Nu is de gebouwde omgeving al sinds jaar en dag gefaseerd, dus op dit punt hoeft er niets nieuws te worden bedacht. Het gaat vooral om het inzicht dat een goede fasering van deze reeks van niveaus een belangrijke rol kan spelen bij het bewoonbaar maken van de buitenwereld.

Leefstijlen

Hier zou voortgebouwd kunnen worden op bestaande condities, maar het probleem van openbare ruimten is nu juist dat zij zo instrumenteel zijn. Zo is een straat vooral een instrument dat gebruikt wordt om de woning te bereiken en om te parkeren. En de stoep is een instrument dat gebruikt wordt om naar de winkel of naar de bushalte te lopen. Of naar de vuilcontainer. Condities die een beleving inhouden, ontbreken meestal, hoewel er soms nog rudimenten aanwezig zijn. Zoals een bankje, een wipkip of een rekstok op een vlakje van rubbertegels. Het 'belevingsgehalte' van een straat kan meestal wel een stuk omhoog. Met bewoners kan worden bepaald welke condities

sprake van verschillende schaalniveaus. Het eerste schaalniveau is het niveau van het individu, in de vorm van een slaapkamer. Daarboven ligt het niveau van het huishouden, in de vorm van de woonkamer met keuken. Hierboven ligt (soms) het niveau van de 'cluster', in de vorm van een kook-, eet- en zitruimte voor 4 of 5 woningen. Daarboven komt het niveau van de totale woongemeenschap, in de

Zij kopen een stukje hemel voor zichzelf en dragen niet bij tot een oplossing van de problemen in de buitenwereld. Maar zijn burencollectieven daar wel toe in staat? Als zij hun poorten open zouden houden, zouden zij de buitenwereld dan in positieve zin kunnen veranderen? Het omvormen van een zakelijke tot een bewoonbare ruimte, dat is een operatie die de krachten van kleine burencollec-

het meest gewenst zijn. Op analoge wijze kunnen hogere niveaus worden aangepakt.

Nu wordt dit ook wel gedaan, maar het expliciete idee om de woonbaarheid van de openbaarheid te versterken en een hierop afgestemde samenwerking met de belanghebbenden ontbreken vaak. Bewoners krijgen misschien nog wel een folder om een bankje of een klimrek uit te zoeken maar dan gaan vormgevers die weten wat mooi is autonoom aan de slag met de inrichting en de bestrating. Op die manier kan een straat of buurt echter geen woonbare ruimte worden. Een ruimte die zo bij de bewoners hoort dat je er, net als bij een huiskamer, de leefstijl van de bewoners aan kan aflezen.

Concurrentie van werk en amusement

Het idee om de hele reeks van openbare ruimten woonbaar te maken kan leiden tot een hopeloze strijd tegen desinteresse. Want het wonen wordt nu al, terwijl het zich alleen nog maar afspeelt in de privésfeer, geconfronteerd met een hevige concurrentie.

In de eerste plaats van de werksfeer en in de tweede plaats van het amusement.

- Om met de eerste concurrent te beginnen: de werksfeer.

In de afgelopen twee eeuwen hebben we een geavanceerd productieapparaat ontwikkeld. Maar deze ontwikkeling heeft niet geleid tot een vermindering van de arbeidstijd. Als je naar het moderne gezinsleven kijkt, dan zie je dat man en vrouw beiden werken. Ook de kinderen zijn ergens anders. De gezinsleden zijn de hele dag van huis en zij hebben nauwelijks nog tijd om hun eigen woning te bewonen. Als er overdag iemand in de woning rondloopt, dan is dat meestal de werkster. - Dan de tweede concurrent van het wonen: het amusement.

De verschillende leden van het privé-huishouden hebben elk hun eigen programma. Sporten, joggen, zingen, toneelspelen, pianoles, uitgaan, bioskoop- of museumbezoek. We draaien volop mee en zo is het leven voor veel huishoudens een logistieke puzzel geworden, waarin de woning een verkeersknooppunt is geworden waar men nauwelijks nog verblijft. En als men even thuis is, dan eist de pc een groot deel van de tijd op voor individuele activiteiten als internetten of het spelen van spelletjes. Inmiddels is het voor veel gezinnen een bijna onmogelijke opgave geworden om de logistieke puzzel zo op te lossen dat alle gezinsleden per dag een kwartier lang in dezelfde ruimte aanwezig zijn. En dan zouden we ook nog een hele reeks van ruimten in de buitenwereld moeten bewonen...

Paradox van de 'belevings-economie'

De zakelijke houding heeft haar stempel op de openbaarheid gedrukt maar de nadruk op de zakelijke houding is aan het afnemen. Dit is te zien aan de opkomst van het amusement, waar de nadruk wordt gelegd op de belevenis. Volgens sommigen leven we zelfs al in een 'belevingseconomie'.

Aan de ene kant is deze verschuiving hoopgevend. Er kan zo meer aandacht komen voor de conditionele kant, voor de woonbaarheid van de openbaarheid. Maar: hoe meer we willen beleven, hoe meer we zullen moeten werken. Kunnen we deze paradox oplossen?

Themapark

De paradox is opgelost als we ons niveau van 'beleven' kunnen verhogen zonder dat tegelijkertijd de werktijd toeneemt. Nu is het duidelijk dat beleving en werk bij elkaar horen. De eetzaal verwijst naar de keuken en omgekeerd. Maar met de belevings-economie is misschien iets anders aan de hand. Op het moment dat belevenissen worden geproduceerd om de economie te laten draaien, dan gaat het eigenlijk niet meer om de belevenis-

De hele wereld zal een themapark worden, volgestopt met verborgen machinerieën die alles net echt zullen laten bewegen, met onderhoudsmonteurs achter de coulissen, met figuranten die authentieke sprookjesfiguren uitbeelden en met bewakers die de bezoekersstromen op monitors volgen. En met een managementteam dat naar expansiemogelijkheden zoekt. Het geheel wordt ondersteund door een keur aan 'imagineers' die de opdracht hebben nieuwe belevenissen te ontwerpen.

Op deze manier wordt de conditionele houding door de instrumentele houding geëxploiteerd.

De conditionele houding zal pas echt de kans krijgen als wij ons niet meer inspannen om de amusementsindustrie te laten draaien en groeien. Op dat moment kan er ook tijd vrij komen om de openbare ruimte verder te verkennen en woonbaar te maken.

Dit zou voor burencollectieven toch nog wel eens moeilijk kunnen zijn omdat zij niet zelden in een themaparkachtige ambiance zijn gehuisvest.

Kun je ontkomen aan het amusement als je er in woont? En kun je je op de buitenwereld richten als het toegepaste thema ook nog eens een kasteel of buitenplaats is?

Artist impressie van Wuyvenhaerd

sen, maar om de economie. Dat wil zeggen, er moet worden gegeten om de keuken te laten draaien. Er worden dan bewust behoeften gekweekt en belevenissen worden zo ontworpen dat zij verouderen of vervelen, zodat er weer nieuwe geproduceerd kunnen worden.

Dat is wat je ziet gebeuren en de belevingsondernemers hebben grote plannen: wat zij zijn begonnen in themaparken wordt nu overgepland naar winkelcentra, naar woonwijken en misschien ook naar stadscentra.

Hier hebben de bewoners van gated communities toch minstens de schijn tegen.

En Centraal Wonen?

Het amusementsgehalte van de projecten is geruststellend laag en van een kasteelachtig isolement is meestal ook geen sprake.

Maar ondanks dat blijft naar buiten treden moeilijk.

Flip Krabbendam

De Haringrokerij, een monument om in te wonen

Vorig jaar is in België de Vlaamse pendant van de LVCW opgericht, met de naam Samenhuizen. Het leek de redactie leuk om eens een kijkje bij onze zuiderburen te gaan nemen. De secretaris van Samenhuizen, Roland Kums, gaf ons enige adressen op, w.o. de Haringrokerij in Antwerpen, met de vermelding dat laatstgenoemde woongemeenschap het meest overeenkwam met Centraal Wonen.

Toen we een afspraak maakten kregen we twee straatnamen op, de Scheldestraat en de Kronenburgstraat. We zochten in Antwerpen dus een gebouw dat op een hoek lag, maar nee hoor, de Haringrokerij beslaat het hele terrein, van de ene tot de andere straat!
Eerste indruk: oh, wat mooi, midden in de

stad en toch zo stil. Gastheer Frederik Janssens woont met zijn gezin in de voormalige directeurswoning. Met een ander gezin in dit huis delen zij een paar praktische ruimten. Zo is ook de opzet van de andere woningen: gezamenlijke kelder, diepvries, wasruimte en berging. Op projectniveau deelt men de tuin, fietsenberging, ruimte voor het sorteren van afval, kelders, een keuken, speelruimte voor kinderen en een ruimte voor vergaderingen, feestjes e.d.

Geschiedenis

De Haringrokerij ligt "op het Zuid", op de grens met de oude wijk Sint Andries en is in 1893 als echte haringrokerij gebouwd. Twee van de elf grote brede rookschouwen (schouwen) zijn er nog van over; die steken hoog boven de andere bebouwing uit. De verse vis kwam dagelijks uit Engeland, werd dan gepekeld, schoongewassen en op houten stokken gestoken.

Arbeiders klauterden in het want omhoog om de stokken met haringen op te hangen. Per dag konden wel 400.000 vissen worden verwerkt.

Na de tweede wereldoorlog ging het bergafwaarts, o.a. door economische aspecten: Door overbevissing van de Noordzee moest de vis uit Scandinavië komen en dat was verder dus duurder. Er brak verscheidene malen brand uit. Nieuwe rookprocedures bleken minder arbeidsintensief en minder gevaarlijk dan die van deze rokerij. Bovendien verdwenen de havenactiviteiten uit de omgeving door de demping van de Zuiderdokken. Het einde kwam in 1974.

Na een periode van leegstand en verval kwamen er plannen voor sloop en de bouw van een warenhuis met ruime parkeermogelijkheden door in- en uitrit aan verschillende straten. Die plannen konden niet doorgaan omdat de Haringrokerij tot monument werd verklaard. Door deze bescherming en de bijbehorende subsidies werd het voor de groep financieel haalbaar om het complex te kopen. Dat was in 1986. Twee architecten van de groep hebben de verbouwing ontworpen en een stukje nieuwbouw ingeweven en er zo een mooi geheel van gemaakt.

De mensen en hun activiteiten

Er wonen nu 11 volwassenen en 14 kinderen in 6 woningen. De rookschouwen zijn eenmaal per maand voor het publiek toegankelijk. In de gemeenschappelijke ruimte worden dikwijls

tentoonstellingen, muziek- en andere voorstellingen gegeven. De groep gaat jaarlijks een weekend naar de Arden-nen. Een keer per maand ontbijt men gezamenlijk en om de drie weken is er een vergaderbijeenkomst.

De groep heeft bewust voor veel privacy gekozen. Iedere wooneenheid heeft een eigen keu-ken, badkamer en terras. In de brochure van de Haringrokerij staat: "Liever dan hoge verwachtingen te koesteren tasten we af: laten we ruimte voor de verdere uitbouw van gezelligheid, ontmoeting en gezamenlijke activiteiten. We zoeken een flexibele woonvorm die bij ons past; en waarin elk individu zich goed kan voelen. Wat is het ritme tussen privé en samen? Hoe springen we om met onderlinge verschillen. Hoe op elkaars kinderen reageren? De ondervinding leert het. Attent zijn, op tijd een rustig gesprek over wat ons gaande houdt, hoe we er tegenaan kijken, af en toe eens terugblikken en op tijd en stondeens goed doorfeesten... tot vandaag werkt de formule uitstekend."

Vergelijking met Centraal Wonen?

Wat betreft de vergelijking met Centraal Wonen-projecten:

Misschien wordt bedoeld dat de meeste CW-projecten uit wooneenheden met privékeuken en -badkamer bestaan, dus met veel privacy. Maar verder gaat de vergelijking o.i. niet zo op.

De Haringrokerij lijkt ons een mooi voorbeeld van hoe een oud industrieel complex geschikt gemaakt kan worden voor een woongroep. De combinatie van oud- en nieuwbouw is hier wel uitstekend verwezenlijkt.

Flip Krabbendam en Heleen Toet

Nieuwbouw tussen oud

Het luchtkasteel

Hoe gaat dat in België? Twee verslaggevers van Gewoon Anders zijn eens bij de burens op bezoek gegaan. Er was hen iets ter ore gekomen over een Centraal Wonen groep die in een luchtkasteel woonde...

Na enige omzwervingen in Kain, in de buurt van Doornik, in België, net over de taalgrens, en na twee keer de weg te hebben gevraagd, in het Frans, viel ons oog op een klein bordje 'het luchtkasteel'. Een zijweggetje leidde onder een poort door, langs een tuinmuur met aan het eind daarvan een nieuwe poort. Daardoor konden we binnentreden, langs de moestuin liepen we af op een heus kasteel. Een vriendelijk meisje kwam ons tegemoet en leidde ons binnen. Daar werden we verwelkomd door onze gastheer.

Het pand

Het 'luchtkasteel' is een kasteel dat jaren is gebruikt als klooster. Hiertoe werden er nog een flink aantal gebouwen aan toegevoegd. Het klooster werd echter te groot voor de slinkende orde der Karmelietessen en zij trokken naar elders. Het kasteel en een flink bijgebouw achterlatend, met een moestuin, een boomgaard en een siertuin. Met een totale oppervlakte (tuin en gebouw) van 1,5 ha. Het land en de opstallen zijn sinds eind '97 in het bezit van een groep van rond de tien volwassenen met ongeveer evenveel kinderen. Dat alle bezit zorg is geldt ook hier. Er is al heel wat werk in het pand gestoken. Hierbij is men bovenaan begonnen: de muurplaten die door de boktor waren uitgehold zijn vervangen en dakbalken zijn waar nodig verstevigd. De dakkapellen zijn gerestaureerd, en dat zijn er al gauw 14, en het hele dak is van binnen geïsoleerd. Je kunt niet anders zeggen dan dat het deze bewoners niet aan moed ontbreekt. Naast het werk dat zij hebben aan de renovatie van hun behuizing en aan de moestuin, hebben zij allen een werkkring buiten het kasteel. En ondertussen voeren zij ook nog eens hun kinderen op. Plus dat ze onderdak verlenen aan gasten in speciale gastenverblijven. Het zijn dus echte pioniers die

je uit de grond van je hart het beste toewenst.

De maaltijd

We hebben als gasten deelgenomen aan de gemeenschappelijke maaltijd. Deze werd ingeluid met een bel die bewoners en gasten naar de eetzaal lokte. De gerechten werden binnengebracht en op een aparte tafel neergezet en allen kwamen er omheen staan. Eerst werden de gasten aan de bewoners voorgesteld, daarna gaven de bewoner en bewoonster die hadden gekookt uitleg over de (vegetarische) gerechten. Wat bewondering en instemmend gemompel opleverde. Eerbetoon aan de koks. Bewoners die er nog niet waren, werden vertegenwoordigd door een stapeltje borden, daar kon je dus rekening mee houden met opscheppen. Simpel.

Doelstellingen

Na het eten zijn we door onze gastheer bijgepraat over de doelstellingen en de organisatie van het 'luchtkasteel'. De bewoners willen als een groep samenleven, maar wel op basis van ieders eigenheid. Verwacht wordt dat alle bewoners zich engageren en verantwoordelijkheden en taken op zich nemen. Het is dus niet de bedoeling dat men er een tijdje vrijblijvend komt wonen. Exponenten van de 'achterbankgeneratie' maken dus weinig kans. Beslissingen worden genomen op basis van consensus, wat voor een groep van 10 volwassenen nog wel moet lukken. Bewoners streven in het algemeen gesproken naar een ecologische manier van leven, waarbij ze streven naar eerlijke en natuurvriendelijke producten en materialen. Belangrijk is ook soberheid; het feit dat de rijkdom van de noordelijke landen zo afsteekt tegen de armoede in het zuiden stuit ze tegen de borst.

Zaadjes wonen in de grond,
kussen in de mond.
Sterren wonen bij de maan,
druppels in een kraan.
Kippen wonen in een hok,
uren in een klok.
Cijfers wonen in de som,
fouten in de gom.
Kleuren wonen in een prent,
vakantie in een tent.
Stembanden wonen in de keel,
en Lizander, Alena, Emiel, Marieke,
Adam, Adinda, Robrecht, Henk, Kathleen,
Etienne, Steven, Peter, Ine, Lut,
Eric en Therese in 't Luchtkasteel.

(vrij naar 'Huizen' van Riet Will en Kristien Aertssen)

speelgang in "Het Luchtkasteel"

Ten slotte: de bewoners willen geen eilandje vormen in de samenleving, maar open staan voor wat er om hun heen gebeurt.

Oude knarren en nieuwe knarren

Sommige centraal woners zullen misschien een déjà-vu gevoel krijgen en de schouders ophalen. En iets mompelen over idealisme. Maar is zoiets wel op z'n plaats? Zonder een idealisme van dezelfde soort zou er geen enkel project voor Centraal Woners gerealiseerd zijn.

Vervolg op pagina 9 >>>

Idealisme, daar doen we niet aan

Interview Ben Lindeman, veteraan van CW De Banier in Rotterdam.

De veteraan van deze maand kennen de meeste van de lezers waarschijnlijk van naam. Ben Lindeman heeft immers jarenlang in het bestuur van de LVCW gezeten en eveneens in de redactie van Gewoon Anders.

Beide functies heeft hij inmiddels overgedragen aan anderen.

Begin

Hoe kom je erop om je bij een CW project te melden? Volgens Ben is het eigenlijk door vrienden van hem gekomen. Zij waren geïnteresseerd op informatie uitgegaan en waren tot de conclusie gekomen dat het voor henzelf niet geschikt was maar wel voor Ben. Kennelijk waren hun argumenten overtuigend want Ben liet zich op de wachtlijst schrijven. Er werd hem geen hoop gegeven op snelle toelating tot het project (dat in de laatste voorbereidingsfase was) want de ledenlijst was gesloten en de wachtlijst erg lang.

ontwikkeld. De andere bewoners uit de buurt waren daar eerst niet blij mee, want de woningen gingen af van het contingent dat hun wijk was toegezegd. In een multiculturele wijk blijkt CW ook een (grotendeels) witte enclave te zijn.

Veranderingen

Je hoort wel eens zeggen dat CW niet veranderd is, maar de huizen wel. Ze zijn klein gebouwd, dat was vroeger voldoende.

Maar er zijn meer zaken veranderd in 20 jaar. Behalve dat ieder persoon nu meer

ruimte wil dan toen, zijn er ook veel meer alleenstaanden gekomen en is de besteding van de vrije tijd veranderd. Ook inkomens zijn niet hetzelfde gebleven.

Bij de opzet van het project is men ervan uitgegaan dat er veel zaken en activiteiten gezamenlijk zouden worden opgepakt en uitgevoerd. Op vijftig woningen werden er zeven clusterruimtes gebouwd in de veronderstelling dat deze intensief gebruikt zouden worden. Elke groep had daarbij een eigen huiskamer met keuken. De subsidiegevers vonden het duidelijk een heel aardig experiment.

De enige ruimte die echt altijd intensief gebruikt is in de praktijk, is het zaaltje met bar. Dat is een paar keer per week open. Van de andere ruimtes zijn er nu 3 opgeheven, in die zin dat ze een andere functie hebben gekregen. Hier en daar is een halve ruimte bij een woning getrokken, en is in de overblijvende ruimte een schildersatelier, een fitnessruimte en een knutselhok gemaakt. Erg intensief worden die trouwens evenmin gebruikt.

Ben denkt dat de behoefte om binnenshuis iets te organiseren niet zo groot is, omdat er buitenshuis zoveel te doen is. Er is veel meer aanbod gekomen dan er vroeger was en de algemene welvaart is gestegen: als je geld hebt, ga je de stad in. De inkomensverschillen zijn groter ge-

Zoals wel vaker voorkomt blijkt bij oplevering van een project dat veel gegadigden intussen andere plannen hebben dus in tamelijk korte tijd kon Ben een (zelfstandige) 2 kamerwoning betrekken in De Banier. Het project werd 20 jaar geleden door 120 mensen bewoond. Door veranderde normen over grootte van woningen e.d. zijn het nu 80 personen.

Ten opzichte van de omgeving ligt het woonblok waar CW een onderdeel van is enigszins geïsoleerd. In een oude wijk liggen een paar blokken nieuwbouw. In de helft van één blok is Centraal Wonen

worden van de mensen die er nu wonen. Eerst waren het studenten en gewone mensen met weinig inkomen. De mensen met een hoger inkomen trokken weg. Dat zouden wel eens vooral mannen kunnen zijn, want er is intussen een meerderheid van vrouwelijke bewoners ontstaan. In de loop der jaren zijn vrouwen meer gaan verdienen dus hebben de meeste bewoners nu een behoorlijk inkomen. Verder wonen er nu minder mensen per huis.

Wat is cw?

Bij de start waren veel mensen van idealisme vervuld, en riepen dingen als: je moet samen doen wat je samen kunt doen. Je moet voor elkaar kiezen, iets voor elkaar over hebben. Er is bij de bouw ook voor een lift gekozen uit solidariteit met bewoners die mogelijk een handicap zouden hebben.

Van het begin af aan werd ook de vraag gesteld hoe om te gaan met iemand die erg zorgbehoeftig is, aan de hand van situaties die zich voordeden. Op de wachtlijst stond namelijk een persoon die niet zelfstandig een huishouden kon voeren. Het nieuwe clusterclubje dacht wel dat zij die zorg konden geven, maar de vergadering heeft dat afgestemd. Het is niet realistisch om te verwachten dat je voor een onbepaalde periode een buurman of buurvrouw geheel kan verzorgen.

Een tweede situatie deed zich voor bij iemand die al jaren in De Banier woonde; die persoon kreeg een hersenbloeding en kon niet meer terug naar huis volgens de behandelaars. CW wilde wel helpen, maar de behandelaars redeneerden dat je dat niet van je omgeving kan verlangen. Deze persoon is naar een verpleeghuis gegaan. Een derde keer is er wel burenhulp georganiseerd voor een persoon die bestraald werd tegen kanker en steeds minder in huis kon doen. Ze had geen familie die dat kon opvangen, dus dat deden haar burens. Er was één vriendin die de toerbeurten in een schema zette. Een centrale figuur is daarvoor nodig. CW trad in feite op als haar familie, brachten haar naar het ziekenhuis, kookten, en dergelijke. In het ziekenhuis is ze uiteindelijk overleden. Een omgeving kan dat volhouden omdat duidelijk is dat het een aflopende zaak is.

Wat doet Ben?

Na de pionierstijd is Ben lang voorzitter geweest, in de tijd dat er meer beheervaardigheden werden verlangd. Er is een platte structuur opgezet met het doel het werk over zoveel mogelijk mensen te verdelen. Het streven is nadrukkelijk om geen hiërarchieën te laten ontstaan en iedereen zoveel mogelijk mee te laten doen, het liefst bij werk waar haar

of zijn interesse ligt. Dan kan je moeilijker weglopen. Er ontstaan dan groepjes voor de financiën, voor het gebouw, voor de ledenvergadering en dergelijke. Bij grote c.q. belangrijke beslissingen wordt in de grote ledenvergadering de knoop doorgemaakt.

Ben is nu geen voorzitter meer maar voelt zich verantwoordelijk voor andere zaken, zoals de afspraken met de woningbouwvereniging en anderen, o.a. over de huurcontracten. Zijn talenten als onderhandelaar komen hier nog goed van pas

Zou je er nu nog steeds zo instappen Ben? 'Ja, direct, het is nog steeds de manier van wonen die me bevalt. De mensen met te hoge verwachtingen zijn degenen die het eerste teleurgesteld werden. Ik verwachtte niet meer dan 'naberschap', en dat is goed uitgekomen. Het is toch leuker om sommige dingen samen te doen dan alleen, en die mogelijkheden zijn in een CW project eenvoudig aanwezig. Dat is eigenlijk een gematigde opvatting, een gematigde verwachting, en daarin ben ik niet teleurgesteld. Idealisme speelt daar geen rol in.

Het is nooit goed om je eisend op te stellen. Anderen kunnen en hoeven niet jouw dromen waar te maken. Verder zijn we een eenkennig project met weinig of geen samenwerking. De woonwinkel is hier vlak om de hoek, maar daar doen we niets mee. We gaan wel met een paar mensen naar de stad, naar het zomerfestival bijvoorbeeld. En de koffieochtenden worden goed bezocht. Ik zie wel een generatiekloof ontstaan. Voor de ouderen is CW intensiever. Zij voeren ook de meeste taken uit in het project. De jongeren (beneden de 40!) doen iets minder. In een project dat 20 jaar bestaat zijn de eerste jongeren nu ook vijftigers.

In ons project is verder de bevolking goed gespreid wat betreft gezinssamenstelling, inkomen en leeftijd. De oudste bewoner is nu 87, de jongste is net geboren. CW hoeft ook in de toekomst geen andere richting in te slaan. Het is trouwens wel moeilijker om CW te starten vanwege de kosten. Verder heeft het gewoon een plek in deze samenleving, deze vorm van samenwonen zal niet uitsterven'.

Annemarie Kooij

>>> **Luchtkasteel** Vervolg van pagina 7

Oude knarren in Centraal Wonen, vooral degenen die ervan worden beticht te zijn blijven steken in de zestiger jaren, zullen zich gesterkt kunnen voelen door het feit dat ze gelijk krijgen van een groep waarin het zwaartepunt ligt bij twintigers en dertigers.

Bezoeken, aandeelhouder worden, helpen of bewoner worden?

Wie meer wil weten over het luchtkasteel of wie het wil bezoeken, kan contact opnemen.

Gewoon per telefoon (voor de oude knarren) in België: 069 22 08 30

of per e-mail: info@luchtkasteel.be.

Of via de website: www.luchtkasteel.be.

Verder kun je aandeelhouder worden. En meehelpen met de moestuin of met opknappen van het kasteel. Voor dit laatste zijn er werkweekends en een zomerkamp. En tenslotte: er zijn nog een paar kasteelkamers over, dus als je geroepen voelt, als je je wilt engageren, als je echt wat anders wilt: neem contact op.

Flip Krabbendam en Heleen Toet

Buuropties in Tweekelerveld

Hofman vertelt over Twexx

We hebben in Gewoon Anders al vaker bericht over initiatieven in buurten die erop gericht waren deze buurten wat 'centraal wonen' achtig te maken. Door te zorgen voor gemeenschappelijke activiteiten en voor een structurele sociale samenhang. Deze keer een bijdrage over een buurtorganisatie in Enschede die een originele aanpak heeft gevonden. Misschien ook iets voor centraal wonen?

De kwaliteit van de sociale relaties in buurten en wijken is van groot belang voor de leefbaarheid en de veiligheidsbeleving van bewoners. Het gaat om de mate waarin bewoners contact met elkaar hebben én het gaat om de kwaliteit van dat contact. In de Enschedese wijk Tweekelerveld, waar rond 30.000 mensen wonen, wordt sinds medio 2000 op een geheel nieuwe wijze gewerkt aan de versterking van die sociale kwaliteit. Bewoners, instanties, bedrijven en gemeente hebben een 'beursmethode' ontwikkeld: Twexx!

Het idee komt van Joop Hofman, tegenwoordig zelfstandig adviseur wijkontwikkeling en betrokken bij projecten in onder andere Enschede, Breda, Rotterdam en Antwerpen. Hij vertelt over de achtergronden, de aanpak, het succes en de rol van de politiek.

'Het is een rustige, keurige middenklasse arbeiderswijk. Veel oude mensen, nieuwkomers passen er nog moeiteloos bij. Geen mooie wijk. Veel jaren-zestigflats. Midden 1999, toen ik nog werkte bij de provinciale steunfunctieorganisatie welzijn in Overijssel, ben ik gevraagd om voor de wijk een methodiek te ontwikkelen om de bewoners in beweging te krijgen. Waarom? Er was weliswaar een wijkraad, maar de gemeente had het gevoel dat die, ondanks een goede inzet, niet echt *feeling* had met het heel gevarieerde scala bewoners. Daar kwam bij dat men de idee had dat er bij het minste geringste snel van alles zou kunnen misgaan en dan lag verloedering op de loer'. Een vorm van vooruitzien en van preventieve versterking van de sociale basisinfrastructuur!

Fijnmazig netwerk

'De gemeente Enschede werkt stadsdeelgericht waarbij bewonersparticipatie een belangrijk onderdeel is. Er zijn geen stadsdeelraden zoals in Amsterdam. Eerder is er sprake van "rayonering" van het gemeentekantoor, met aan het hoofd een stadsdeelmanager.

Er moest draagvlak gevonden worden voor het uitvoeren van fikse verbeteringen. Bewonersparticipatie was onontbeerlijk'. Curieus: de gemeente ging op zoek naar de vraag, naar het verhaal, de wensen van onderop!

'Er was nog geen opbouwwerker, wel een fantastisch draaiend buurthuis dat altijd vol zat, maar signalen uit de rest van de buurt, de straat, drongen daar en bij de formele wijkraad niet echt door. Behalve dan de gebruikelijke klachtenlijstjes. Toen we bij het opstarten van onze plannen op zoek gingen naar wat er allemaal gebeurde in de wijk, wie er actief was, stonden we versteld. Banaal gezegd: de mensen die dagelijks van belang zijn voor de leefbaarheid, de sociale kwaliteit, van de wijk, zaten gewoon niet in de bestanden van de gemeente... Toch bleek een fijnmazig netwerk van actieve bewonersgroepen te bestaan. Na goed zoeken en veel praten, kwamen er op een tweede avond waar we onze ideeën ontvouwd veel meer mensen en ontstond er enthousiasme en draagvlak. Dit was een mooi voorbeeld van discrepantie tussen de formele functionele bovenstroom en de informele vitale onderstroom'.

'Na zaterdag 13 mei 2000, de vuurwerkramp in de wijk ernaast, zijn alle activiteiten begrijpelijkerwijs stilgelegd. Wel is er een opbouwwerker aangetrokken en in september hebben we alles weer opgepakt met een bijeenkomst in de speeltuin. Bewust niet in het buurthuis. Er kwamen weer veel mensen die al van alles deden en die wilden meepraten over nog meer zaken'.

De beursmetafoor

'Ons uitgangspunt is de idee dat er in iedere wijk of buurt heel veel (potentieel) kapitaal voorhanden is. Dat kapitaal moet actief worden. Dat lag als het ware voor een deel werkloos in de *kluis van Tweekelerveld*. Het zijn de hulpbronnen als mensen, grond, ruimte, voorzieningen, gebouwen en bedrijven. En het zijn vooral de (verborgen) talenten. Het gaat erom dat

het kapitaal vermeerderd en dat wordt mogelijk wanneer mensen een aandeel durven nemen in de activiteiten van anderen. Dan komt er voor de wijk in totaliteit een hoger rendement uit. In onze beursmetafoor zijn er beursgenoteerde ondernemingen (de samenwerkende instanties op negen leefbaarheidsterreinen; van voorzieningenniveau en veiligheid tot opvoedingsondersteuning en jongerenperspectieven), een koers (het waarderingscijfer voor elk leefbaarheidsterrein), de *Twexx-index* (de gemiddelde koers) en als belangrijkste: de opties!

Opties zijn de ideeën of plannetjes om de leefbaarheid te verbeteren. Opties die uitgeoefend worden kunnen een kapitaalinjectie tegemoet zien van 5000 gulden. Dat zal nu wel een mooi rond eurobedrag worden. Afgezien van die injectie kan er natuurlijk bij de realisatie van sommige ideeën en plannen een beroep worden gedaan op reguliere geldstromen die bij de diverse instanties voorhanden zijn. Maar het eigen aandeel dat in een project geleverd wordt, is essentieel evenals de verwachting welk aandeel anderen op zich willen nemen. Het werken met bewonerskapitaal is in deze methode het belangrijkste. Maar zonder startkapitaal en financiers gaat het ook niet'. Zie hier in een notendop de beursgang van Tweekelerveld. Hoe loopt het nu?

Spanningen?

'In principe gaat het prima. De gemeente Enschede ondersteunt het project van harte en met geld. Men is nu ruim anderhalf jaar bezig en er zijn nu 18 buurtprojecten gestart of in voorbereiding. Ruim 80 bewoners zijn actief "op de beursvloer" en honderden worden bereikt en doen mee met activiteiten' (zie ook www.twexx.nl). Het project loopt nog minimaal tot 2005.

Volgens Joop Hofman is het opvallend dat 'bewoners zelf heel vaak blijken te kiezen voor basis- en ontmoetingsvoorzieningen. Zaken als biljartcompetities, maar ook een verkeersquiz trekken honderden

deelnemers. De ervaring is dat allochtonen het beste bereikt kunnen worden via sleutelfiguren uit de eigen groep'. Toch is het niet alleen ontspanning en ontmoeting wat de klok slaat. Zo is bijvoorbeeld ook bereikt dat onderhoud en vernieuwing van de riolering in bepaalde buurten 'naar voren' zijn gehaald. En dan blijkt volgens Hofman dat 'dit soort participatie van onderop en meepraten door de bewoners wel eens conflicteert met de belangen van de grote ambtelijke diensten. Die hebben hun eigen plannings. Je ziet nu ook dat de ambtenaren van het stadsdeel samen met de bewoners plannen ontwikkelen en die met de bewoners als partner op het centrale stadskantoor op tafel leggen. Dat geeft spanningen'. Heel praktisch wordt men nu al geconfronteerd met het niet op elkaar aansluiten van de gemeentelijke beleidscyclus en de vergader- en beslissingscultuur van 'de aandeelhouders' in de buurt, 'het ritme van de beursvloer'.

Zeker in het begin is het 'wennen dat bij integrale projecten de gebruikelijke financiële en organisatorische plaatjes en de taakomschrijvingen van medewerkers minder stringent gehanteerd kunnen worden. En ja, dat kan dan weer op gespannen voet komen te staan met de verantwoordings- en monitorcultuur.'

Overigens vindt Hofman de rol van de opbouwwerker in dit soort processen heel belangrijk. 'Die moet heel wat kunnen en dus een generalist en een senior zijn; een sjacheraar in de goede zin des woords, een ouderwetse opbouwwerker met veranderen als *core business*, want de ideeën en kwaliteiten van bewoners moeten boven water worden gehaald. Daarbij moet met de ideeën van de zogeheten buurtburgemeester prudent worden omgegaan. Met hem of haar moet de opbouwwerker de dialoog durven aangaan; dan blijkt zijn professionele kracht'.

Rol politiek

De rol van de gemeentelijke politiek is op dit moment in Enschede heel belangrijk en die rol is positief te waarderen. Het *commitment* van wethouders en raadscommissies is groot. 'men is heel gecharmeerd van de werkwijze in Tweekelerveld'. Ook aan geld is, wellicht vanwege de ietwat bijzondere status van Enschede na de vuurwerkkramp, geen gebrek. Vanuit de gemeenteraad heeft ieder stadsdeel een eigen raadscommissie toebedeeld gekregen. 'Zo krijgen raadsleden binding met de wijk, zijn ze politiek aanspreekbaar, maar ze zijn *niet* de politieke vertegenwoordigers'.

Voor Hofman is dan ook het antwoord op de vraag interessant wat er gaat gebeuren wanneer bewoners wezenlijk andere keuzes gaan maken dan de lokale politiek zou doen. Dan wordt wellicht 'het

democratisch tekort' van dit soort *bottom up*-projecten manifest. 'Nu is iedereen, heel politiek correct, nog enthousiast, totdat het een keer misgaat. Dan ontstaat voor de lokale politici misschien een loyaliteitsprobleem. Dan is het ook de vraag of de politiek de dialoog aangaat met de bewoners'. Hij vindt het ook om deze redenen heel belangrijk dat het bedrijfsleven aan projecten gaat meedoen via investeringen en door de inzet van eigen medewerkers. 'Dat geeft meer draagvlak en *power*'.

Volgens Joop Hofman zijn door projecten als *Twexx* 'bewoners van doelgroep meer partner geworden van de partijen die doorgaans om de tafel zitten als het om de

inrichting en het beheer van een buurt of wijk gaat. De bewoners zitten nu prominent aan tafel en praten mee'. Een project als *Twexx* maakt volgens hem ook nog wat anders duidelijk als het gaat om de versterking van de sociale infrastructuur: 'Grote woorden en kleine daden horen bij elkaar. Instanties en instellingen zouden meer waardering moeten hebben voor het organiseren van kleinschalige dingen'. Hij maakt zich daarom een beetje zorgen over de 'nieuwe hardheid in welzijnsland' want 'investeren in de sociale infrastructuur wordt nu te veel met voorzieningen, gebouwen ingevuld. Het gaat om sociale relaties! De opbouwwerker moet terug'.

Alfred Zebregs

Hoe groot is
jouw wereld?

Word Novib donateur.
Bel 070-3421.777 of ga naar
www.novib.nl

(HOE GROOT IS JOUW WERELD ? n(o)vib)
OXFAM NETHERLANDS

Colofon

'Gewoon Anders' is het kwartaalblad van de Landelijke Vereniging van Centraal Wonen projecten (LVCW) en verschijnt vier maal per jaar.

Verenigingsbureau

Grenadadreef 1-J, 3563 HE Utrecht.
Tel: 030-2612585. (doorgeschakeld)
Internet: www.lvcw.nl
E-mail: info@lvcw.nl

Abonnementen

- 8,- per 4 achtereenvolgende nummers *
- Leden van aangesloten projecten betalen • 7,-
- * Aangesloten groepen krijgen per 10 woningen / wooneenheden 1 exemplaar van ieder nummer ter verspreiding onder hun leden.
- * Losse nummers kosten voor leden • 2,-incl. porto en • 2,25 voor niet-leden excl. porto.

Redactieadres

Annemarie Kooij, Zeelandstraat 26,
2408 GJ Alphen a/d Rijn.
Email: A.Kooij@hetnet.nl

Redactie

Flip Krabbendam (CW, Delft)
Harry Linde (CW-Deventer)
Heleen Toet (CW-Heemskerk)

Layout

Johan Zwart

Op de omslag

Een van de maquettes van een Gated
Community (Wuyvenhaard)

Aan dit nummer werkte verder mee

Alfred Zebregs

(c) Auteursrechten

Overname van artikelen en illustraties is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie.

Is er interessant nieuws uit uw project schrijf ons dan. Jullie project jubileert? Meldt dat dan tijdig aan de redactie, dan komen we voor een artikel in de Gewoon Anders

Druk:

Pasklaar, Sittard

ISSN: 0166-4336

De Winkel van het Verenigingsbureau

Boeken & Folders

- * Algemene CW informatiefolder (Gratis)
- * LVCW video. VHS, 20 minuten. Rondleiding door en ervaring-en van projecten.
(• 20,- en huur • 6,-)

Boeken

Ter inzage onder andere:

- * 'Woongemeenschappelijk'.
- * 'ABC voor (startende) woongroepen'.
- * 'Subsidiewijzer duurzaam bouwen'.
- * Koop/eigendom flatwoning (appartementrecht).
- * Het besturen van stichtingen en verenigingen.
- * 'Centraal Wonen in Beeld' deel 1

Te Koop

- * 'Centraal Wonen in Beeld' dl. 2 (aanbieding • 1,25)
- * 'Centraal Wonen in Beeld' dl. 3 (• 10,-)
- * 'Centraal Wonen in Nederland' B. Kesler (• 16,-)
- * 'De gevolgen van het huurbeleid voor CW projecten', R. Panneman (leden; • 6,-, niet-leden • 9,-).

Diversen

- * Koffie-/theekopjes met CW logo en opschrift 'LVCW' (• 2,75 p/st)
- * 'Peet-Jon' verjaarskalender. (• 4,50.)
- * LVCW affiches.(• 0,60 op A3 en • 2,- op A2 formaat)

Te Huur

- * Een diaserie over centraal wonen.
- * Een oudere video (VHS-systeem) over centraal wonen.
- * De CW vlag (ook te gebruiken als spandoek).

Borgsom voor de drie bovengenoemde items is • 50,-

Leenvergoeding (leden • 1,20 niet-leden • 4,50).

- * Het spel 'Luchtkastelen' Rollenspel (nadruk op leren onderhandelen met allerlei instanties) is te huur voor • 45,-.

Begeleiding van het spel kost • 150,- per dagdeel (minimaal nodig 2 dagdelen) + reiskosten spelleider. Het verdient aanbeveling van tevoren na te gaan of een betrokken woningbouw-stichting en/of gemeente (even-tueel via sociale vernieuwings-gelden) financieel wil(len) bijspringen.

Voor mensen in of bij Amsterdam is het handig te informeren bij het ASW (zie rubriek 'Adressen'). Het ASW heeft namelijk i.s.m. de Volkshogeschool te Bergen aan Zee een cursusprogramma "Woongroep in Zicht" beschikbaar voor initiatiefgroepen.

Prijzen zijn, tenzij anders vermeld, exclusief portokosten

Het gironummer van de Landelijke Vereniging Centraal Wonen is: 2015796 t.n.v. LVCW te Utrecht.

Je hoeft niet alles te slikken!

vraag de sticker aan
020 6262 620
Prettig voor u,
beter voor het milieu!

NEE Géén ongeadresseerd reclaimedrukwerk | **JA** Wél huis aan huis bladen

Logeernetwerk voor LVCW-Leden

Doelstelling LVCW

De LVCW heeft tot doel de belangen van het gemeenschappelijk wonen, waar mogelijk, te behartigen.

Dat gebeurt door:

- het geven van algemene en specifieke informatie aan groepen en andere belangstellenden;
- het o.a. via consultants bieden van ondersteuning aan initiatief- en al samenwonende groepen;
- het bevorderen van informatie-uitwisseling tussen groepen;
- belangenbehartiging bij overheid, woningcorporaties en andere instellingen;
- het verder bekendheid geven aan deze woonvorm(en).

Centraal Wonen is een woonvorm waarbij:

De bewoners elkaar vrijwillig hebben gekozen om op basis van gelijke rechten en plichten zonder leiding of zeggenschap van buitenaf met elkaar in onderlinge betrokkenheid te wonen. En niet anders dan volgens algemeen geldende regelgeving, op een door henzelf gekozen wijze invulling te geven aan het uitgangspunt van respect voor de gewenste mate van zelfstandigheid van de deelnemende huishoudens.

De LVCW ziet gemeenschappelijk wonen als een woonvorm, waar een aantal maatschappelijke doelstellingen meer kans van slagen hebben.

Te denken valt aan:

- de ontplooiing van het individu;
- emancipatie en solidariteit;
- het bewust omgaan met het milieu;
- het streven naar een sociaal rechtvaardige samenleving.

De LVCW wil zich inzetten voor alle woonvormen (gemeenschappelijk-/groeps-/centraal wonen), die zich in bovengenoemde definitie kunnen vinden.

De aangeboden logeermogelijkheden zijn bedoeld voor inwoners van CW (en andere verwante woonprojecten). Willekeurige lezers van dit blad die een goedkoop vakantieadresje zoeken moeten wij helaas teleurstellen!

CW-Woonvorm v.d. Toekomst, Amersfoort: Drie 2-pers. kamers, f.10,- per nacht p/k. Kookgelegenheid aanwezig. Zelf linnengoed meenemen. Reserveren bij Fien Bardoel, Hof der Toekomst 45, 3823 HX Amersfoort, tel.: 033-4564015.

CW-'t Vierschaar, Apeldoorn: Een kamer met 2 eenp. bedden. Eventueel ledikantje. Een kamer met 1 eenp. bed. f. 5,- p.p. per nacht. Douche, wastafel, mogelijkheid om te koken. Boekingen: Corrine Hoornaar, Magistratenveld 607, 7327 LK Apeldoorn, tel.: 055-53338779 of Geesje Tiemens, Magistratenveld 611, 7327LK Apeldoorn, Tel.: 055-5342415.

CW-Drielandenhuis, Haarlem: Drie 2 pers. logeerkamers, waarvan 1 met kinderbed. Prijs afhankelijk van grootte van de kamers f. 5,-, f. 7,- of f.10,- per nacht per kamer. Douche en toilet aanwezig, geen kookgelegenheid. Meenemen; linnengoed (o.m. dekbedhoes). Schriftelijk afspreken; Drielandenhoek 6, 2034 LV Haarlem

CW-Romolenpolder, Haarlem: Venkelstraat 25, 2034 MT Haarlem. 1 Kamer, toilet, wastafel, 2 eenp. bedden en kinderbedje. Lakens & handdoeken meebrengen. Afspraken alleen schriftelijk.

CW-Katerstraat, Den Haag: 1 App. met 2 eenpersoons bedden met badk. en keuken. f. 7,50 / f. 10,- p.p. per nacht. Linnengoed meenemen. Maximaal verblijf 2 weken. Juni t/m augustus en van 15 dec. tot 15 januari uitsluitend voor intern gebruik. Contactpersonen: Josine Brongers, tel. 070-3454961 en Francine Hanemaayer: tel. 070-4276639.

CW-Hilversum, Hilversum: Drie logeerk. eerste verd. met elk hun eigen opgang, douche en toilet. 2 Bedden per kamer. Kosten f. 5,- p. nacht p. pers. Gebruik keuken in overleg. Contactp.: Marja v.d. Kooi, 035-6911469.

CW-De Heerd, Groningen: 1 groot en 1 klein met eigen ingang en badkamer met ligbad. Waterkoker/koffiezetmogelijkheid. Koken evt. in overleg in een klusterkeuken. Kosten f. 7,50 p.p. per nacht, huurlakenpakket f. 2,50 p.p. Afspraken via Saskia Nieboer, Bentismaheerd 10, 9736 EA Groningen, tel.: 050-5424688.

CW-Circa, Leeuwarden: Kamer met douche en w.c. een 2-persoonskamer, losse matras en eventueel kinderbedje. Kosten f. 5,- per nacht p.p.. Tel.: Jacobien Lugtenborg, 058-2133693/Bram Arnold, 058-2513626

CW-Opaalstraat, Nijmegen: Een logeerk. met 2 bedden en sanitaire voorziening. Van tevoren aanmelden bij Inge Koning, Opaalstr. 250, 6534 XP Nijmegen, tel.: 024-3560536.

CW-De Banier, Rotterdam: Een 2-persoons kamer + opklapbed. Eerste nacht • 3,- p.p. Volgende nachten • 1,50 p.p. Douche en toilet aanwezig. Mogelijkheid tot koken • 3,- per keer. Linnengoed aanwezig, behalve handdoeken. Afspraken: Peter Noordmans, Paap-Diekstraat 6, 3032 SV Rotterdam, tel.: 010-4666467.

CW-De Pionier, Rotterdam: Logeerruimte voor twee personen en gemeenschappelijke keuken met koffie- en thee faciliteiten. Linnengoed en dekbedden aanwezig. Douche bij kontaktpersoon. Kosten f. 15,- per nacht p.p. Van tevoren reserveren bij Martin van den Boogardt, Karel Doormanhof 8, 3134 CW Vlaardingen, 010-4602647.

CW-Westervoort: Nabij Arnhem en Veluwezoom. 1 Logeerkamer met 2 een-persoons bedden en kinderbedje. Douche/toilet aanw. f. 2.50 per nacht. Lakens & handdoeken zelf meenemen. Afspr. via Marianne Rosendahl, Lange Griet 34, 6932 MG, Westervoort, tel.: 026-3117261.

CW-Zwolle: 1 Logeerk. met 2 eenp. bedden. 1 Logeerk. met 1 tweep. bed. Douche / toilet aanw. Geen kookgelegenheid. Lakens & handdoeken meebrengen. f. 5,- p. pers. p. overnachting. Afspr. Petra, Rijnlaan 219, 8032 MX Zwolle, 038-4525126.

Verenigingsbureau LVCW.

Adreslijst

Adreswijzigingen schriftelijk doorgeven aan het verenigingsburo of via email info@lvcw.nl.

Bezoek, alleen na afspraak

Grenadadreef 1- J, 3563 HE Utrecht, tel. 030-2612585.

internet: www.lvcw.nl,

E-mail: info@lvcw.nl,

[lvcw.netwerk bij nieuws.antenna.nl](http://lvcw.netwerk.bij.nieuws.antenna.nl)

(Leden kunnen toegang aanvragen bij peter@antenna.nl)

Ons kantoor is gevestigd in een zelfstandige ruimte van CW-Utrecht in de wijk Overvecht-Noord, nabij de rotonde 'Ghandiplein', (industrie-terrein Overvecht).

Lidmaatschap

Projecten kunnen collectief lid worden van de LVCW voor • 5,- per woning / wooneenheid per jaar. Iedere groepsdeelnemer heeft dezelfde rechten als een individueel LVCW lid.

Het individuele lidmaatschap (incl. abonnement op 'Gewoon Anders') kost • 11,50 per jaar.

Het gironummer van de LVCW is 2015796.

Het lidmaatschap voor initiatief-groepen kost • 2,50 per h.h..

Startende groepen kunnen, voordat ze lid worden, een informatiepakket aanvragen.

Voor woongroepzoekers zijn 'vakatures' in projecten op Internet-site van de LVCW te vinden.

Bestuur:

Voorzitter: Ada Bolder
Secretaris: Thea Bekkers (Breda)
Penningmeester: Gerard Koning (Groningen)
Peter Bakker (Eindhoven)

Werkgroepen:

Thema's & Landelijke Vergaderingen:

Ada Bolder, tel. 020-6124811 / 5230129,

Angélique Hendriks,

(Coördinatie) LVCW deskundigen-netwerk

Angélique Hendriks (Amersfoort), Herman Geerts

(Tilburg), Marion Goes (Rotterdam), Peter Bakker

(Eindhoven).

Werkgroepadres, Tourslaan 18, 4527KX Eindhoven.

Aangesloten CW Projecten

Projecten aangeduid met een * zijn in voorbereiding. Het verdient aanbeveling eerst contact met ze op te nemen alvorens de projecten met een bezoek te vereren.

Codes: Nb = Nieuwbouw, Ob = Oudbouw,

K = Koop, H = Huur, G = Gemengd.

Het getal geeft het aantal woningen aan.

(i.p.v. een getal kan er ook de aanduiding "Wg" = Woongroep staan).

Alkmaar.

CW-de Regenboog. Info.: Gerard Eggerding, Elzasstraat 2, 1827 BW Alkmaar, tel. 072-5629444. [Nb. H. 40. 1986]

CW-de Rups. Info.: Wim Grapendaal, Harpoenstraat 1, 1825 LD Alkmaar, tel. 072-5618482. [Nb. H. 9. 1983]

Almere.

CW-de Wierden. Info.: Marga Sameel, Hoekwierde 73, 1353 PD Almere, tel. 036-5310545 [Nb. H. 20. 1985]

*CW-1904 i.o. O wellestraat 6, 1325HB Almere

Alphen a.d. Rijn.

CW-Alphen a.d. Rijn. Info.: A. Kooij, Zeeland-straat 26, 2408 GJ Alphen a.d. Rijn, tel. 0172-495224. [Nb. H. 30. 1995]

Amersfoort.

CW-het Hallehuis. Info.: Jelle Mulder, Ruigenhof 19, 3813 LV Amersfoort, tel. 033-4807684. [Nb. H. 33.]

CW-Woonvorm v. d. Toekomst. Hof der Toekomst 29, 3823 HX, Amersfoort, Info.: woonruimte, tel. 033-4562778. Alg. tel. 033-4564015/4558240. [Nb. G. 61. 1993]

Amstelveen.

CW-Amstelveen. Info.: secr. Frans van Nostrum, Suze Groeneweglaan 53, 1183 EK Amstelveen, tel. 020-6439515. [Nb. H. 36.]

Apeldoorn.

CW-t Vierschaar. Magistratenveld 613, 7327 LK Apeldoorn, Tel. 055-5331986, Info bij Mo-nique Kapel, Magistratenveld 603, 7327 LK Apeldoorn, tel.: 055-5411957.

Internet upc-d@chello.nl, [Nb. H. 25. Rolstoeltoegankelijk]

Barneveld.

* CW-Barneveld i.o. Info.: Oldenbarneveldweg 13, 3772 GA Barneveld.

Breda.

CW-Het Aardrijk. Aardrijk 103A, 4824 BT Breda, secr. Kees bekkers, Aardrijk 67, 4824 BT Breda, tel.: 076-5424846. Internet www.aardrijk.nl, email: info@aardrijk.nl [Nb. H. 52.]

Capelle a.d. IJssel.

CW-de Bonvivant. Info.: TH. De Vries, Bonnefanten 133, 2907 NA Capelle a/d IJssel, tel. 010-4586892. [Nb. H. 50. 1990]

Delft.

CW-Delft. Fuutlaan 166, 2623MS Delft. Info: Jet Kapma jkapma@hotmail.com, tel.: 015-2618783. [Nb. H. 80.]

Deventer.

CW-Deventer. J.D. Huijbersstraat 10, 7412 JR Deventer. Info. Maria Karsten, tel. 0570-610406. [Nb. H. 32.]

Driebergen

* CW-ECWD i.o. p/a Bosstraat 33, 9371 XA Driebergen

Ede.

CW-De Wonewei, Hegelstate 17, 6716 SL Ede. [NB. 47. 1996]

Eindhoven.

CW-Lismortel, Tourslaan 18, 5628 KX Eindhoven.

Info.: Mattie Wetlij,

tel.: 040-2426833. email: cwl@antenna.nl,

Internet, www.lvcw.nl/cwl. [Nb. H. 67. 1983]

CW-Strijp, secr.: Strijpsestraat 48, 5616 GR Eindhoven.

[Nb. H. 21.]

Enschede.

*CW-Enschede i.o., Lipperkerkstraat 167,

7511 CX Enschede secr.: Peter Vos.

s-Gravenhage.

CW-Houtwijk, Alb. Schweitzerlaan 24-B, 2552 PK s'Gravenhage, tel. 070-3972329 (Dientje v. Tilburg). [Nb. H. 49.]

CW-Katerstraat, Katerstraat, s'Gravenhage.

Info.: Paula Vlietstra, Tel.: 070-3646581, [Nb. H. 31. 1986]

Haarlem.

CW-Drielandenhuis, Info.: Ver. Drielandenhuis, Drielandenhoek 6, 2034 LV Haarlem. email: drielandenhuis7@zonnet.nl. [Nb. H. 39. 1986]

CW-Romolenpolder. Info.: CW Romolenpolder,

Venkelstraat 25, 2034 MT Haarlem.

email: info@cw-romolenpolder.tmfweb.nl

[Nb. H. 47. 1992]

Heemskerk.

Woongvereniging "Heemshof". Info.: Lambert Koppers, Oosterweg 2-B, 1968 KN Heemskerk, tel. 0251-245265.

[Ob. K. 6. 1977]

*CW-Heemskerk II i.o., Info. Dick Bestenbreur

Saarstraat 9, 1966 XP Heemskerk,

tel. 0251- 230533.

Hilversum.

CW-Hilversum. Info. Judith Kortland, Wandelmeent 16, 1218 CN Hilversum, tel. 035-6919401, [Nb. H. 50.]

Hoorn.

CW-Auryn. Info.: Marjo Goedhart, Roodborstje 10,

1628 CT Hoorn, tel. 0229-244895. [Nb. H. 9.]

CW-Jozefhuis, Achterom 17-5, 1621 KP Hoorn, tel.

0229-217303. [Ob. H. 31.]

Huizen.

CW-Bijvanck, Postbus 3009, 1270 EA Huizen, Info.: Peter Meijer Westhove 32 1275 DD Huizen, tel.: 035- 5268412. [Nb. H. 50.]

Kerkrade.

CW-Kerkrade. Info. Jan Busser-Ossekoppele, Vinkerstraat 96, 6464 GM Kerkrade, tel. 045-5352187. [Nb. H. 8. 1988.]

Leeuwarden.

CW-Circa, Schoolstraat 9a, Leeuwarden.

Email: a.arnold@chello.nl. Info. Jacobien

Lugtenborg, Schoolstraat 9E, 8911 BH

Leeuwarden, Tel.: 058-21233693 of Bram 058-

2153626. [Nb. H. 7. 1988]

Leiden.

CW-de stads Oase. Gortestraat 37, 2311 MS Leiden,

tel.: 071-5122526

CW-Stevenshof, Joke Smitsstraat 18, 2331 MA Leiden,

info.: Peter Koomen tel.: 071-5324672 en Frans de

Rijk tel 071-5318629.

Leidschendam

CW-Leidschendam (CWL). Nonnetjesingel 1, 2268 CT

Leidschendam m.v.g. Theo Holstein, Tel.: 070-

3277405.

[NB. 26, 2000]

Lelystad.

CW-Hestia. Info.: Frances Gruijters, vr. 18.00-20.00

uur. tel.nr. 0320-233339; adres: Centr. Ruimte,

CW Hestia Horst 26-27,

8225 PA Lelystad. [Nb. H. 32.]

Maastricht.

*CW-Maastricht i.o. Info.: Han de Jong, Vinkerstraat 104, 6464GM Kerkrade, tel.: 045-5455428. (Nb, ong. 12 woningen, gepland 2004).

Nieuwegein.

Gemeenschappelijk Wonen Nieuwegein. Bedumerschans 3, 3432 TC Nieuwegein, tel. 030-6060985 / 6060561. [Nb. H. 160.]

Nijmegen.

CW-Opaalstraat. Secr.: Opaalstr. 264, 6534 XP Nijmegen, tel. 024-3882412. [Nb. H. 49.]

*CW-'De Raat'. Wij zijn bezig met het ontwikkelen van 2 CW projecten

- De Limos- 55 woningen, zowel koop als huur, waarschijnlijk in 2004 gereed.

- De Waalsprong - ong. 70 woningen, ook zowel koop als huur, in 2005 klaar

Ons administratieadres: Teun van stekelenburg, Kastanjehof 31, 6533 BX Nijmegen, tel. 3567249, e-mail adres: teunvanstekelenburg@zonnet.nl

Oegstgeest.

CW-Anna Bijnhof. Info.: Anna Bijnsplantsoen 1, 2343 JT Oegstgeest, of Pauline Verkerk tel.: 071-5173622. [Nb. G. (6 K, 7 H)].

Roermond.

CW-Maasniel. Info. Hubert Darthenay, Eiermarkt 11, 6042 HV Roermond. [Nb. H. 3.]

Rotterdam.

CW-de Banier. Banierstraat Rotterdam. Info. Jopie Huijzers, Meester Marrestraat 5, 3032 SV Rotterdam. Info. Julian Veenker, tel.: 010 4666535. [Nb. H. 52. 1980]

CW-Zevenkamp. Victor van Vrieslandstraat 19, 3069 CW Rotterdam. Info. Tim Ottink, tel.: 010 4217371 [Nb. H. 60.]

CW-de Beuk. Beukelsweg 90-B, 3022 GM Rotterdam, tel. 010-4774690. [Ob. K. 9.]

Sevenum

*CW Sevenum i.o. op den Bergen 10, 5975 NS Sevenum.

Spijkensisse.

CW-Spijkensisse. Info. VCV Spijkensisse, Toekanshoek 6, 3201 PJ Spijkensisse, tel.: 0181-611278. [Nb. H. 24. 1981]

Tilburg.

CW-de Meenthe. Info. Herman Geerts, De Meenthe 20, 5012 TH Tilburg, tel. 013-4555654 / 4551014. [Nb. G. 35.]

Woonvereniging 'Stationsstraat 32'. Info. Pieter Meijer, Stationsstraat 32, 5038 ED Tilburg, tel. 013-5350218. [Ob. K. Wg.]

Utrecht.

* CW-Drommedaris i.o.. Oeral 134, 3524 DZ Utrecht. Info. Ronald Bolwijn, Lijzijde 4, 3823 TE Amersfoort, tel.: 033-4553417, Email: re.bolwijn@worldonline.nl.

CW-Klopvaart. Cubadreef 4-J, 3563 HH Utrecht. Info. tel. 030-2630401 (tussen 9:30 -10:30u). [Nb. H. 64. 1984]

Vlaardingen.

CW-de Pionier. Karel Doormanhof 3, 3134 CW Vlaardingen. Info.: P de Graag, tel: 010 - 4355654 of C. van der Hout, tel. 010-43464 00. [Nb. H. 24.]

Voorburg.

CW-Voorburg. Veurselaan 65, 2272 AP Voorburg. [Nb. H]

Wageningen.

CW-Wageningen. Leeuweriksweide 144, 6708LN Wageningen. Info. Janine v. Doesburg, tel. 0317-420415. [Nb. H. 56.]

CW-'t Binnenveld, Johan Buziastraat 59, 6708NR Wageningen, Info.: Clementine van Dalen, J. Buziastraat 99, 6708 NS Wage-ningen, tel. 0317-422677. [Nb. H. 39. 1990]

Westervoort.

CW-Westervoort, Lange Griet 42, 6932 MG Westervoort., tel. 026-3115383. www.lvcw.nl/cwwoort. [Nb. H. 25. 1986]

Zaandam.

CW-Zaandam. Info.: Peter v/d Gulik, Ds. ML. Kingweg 238, 1504 DH Zaandam, tel. 075-6121097. [Nb. H. 11. 1985]

Zeist.

CW-Dinslo. Kard. Alfrinkhof 39-A, 3712 DD Huis ter Heide. Info. Kees Paasen, Kard. Alfrinkhof 1, 3712 DD, Tel. 030-6939043. [Nb. H. 23. 1994]

Zwolle.

CW-Zwolle. (CWL) info.: P. Bressers, Rijnlaan 211, 8032 MX Zwolle, tel. 038-4229693. [Nb. H. 35. 1985]

Woonwerkprojecten

Aarle-Rixtel.

Geitenfokkerij Aarle-Rixtel. Lieshoutseweg 76, 5735 RD Aarle Rixtel, tel. 0492-382355.

Adorp.

De Warkstee, Spoorlaan 31, 9774 PC Adorp, tel. 050-3061411.

Amersfoort.

Meth Medura, Weverssingel 7, 3811 GJ Amersfoort, tel. 033-4722964.

Emmaus Nederland (diverse woonwerkprojecten in het land): Postbus 175, 3720 AD Bilthoven, tel. 030-2290780.

Burg-Haamstede:

Tidorp, Hoogezoom 79, 4328 EL Burg-Haamstede.

Driebergen:

Antroposofische leefwerksgemeenschap. Nieuw Rijsenburg, Langbroekerdijk 2, 3972 ND Driebergen, tel. 0343-515571.

Elim (informatie over diverse christelijke woonwerksgemeenschappen i/h land): Bergweg 7, 3941 RA Doorn, tel. 0343-417064.

Dwingeloo.

Gastenverblijf 't Punt. Eemster 33, 7991 PS Dwingeloo, tel. 0593-525739.

Egmond aan Zee:

Humaniversity, Dr. Wiarda Beckmanlaan 4, 1931 BW Egmond aan Zee, tel. 072-5064114.

s'Gravenhage:

Wonen Werken Pander, Spijkermakerstraat 16, 2512 ES s 'Gravenhage, tel. 070-3888917.

Woongroep H.U.G.O., Hugo de Grootstraat 10, 2518 ED s 'Gravenhage, tel. 070-3467362.

Haarlem.

Rosenstock Huessy Huis, Hagestraat 10, 2011 CV Haarlem, tel. 023-5356344.

Heerhugowaard.

MW-2 project De Vuurplaats (voorheen: Woonecogroep), Keizersfazant 46, 1704 WL Heerhugowaard, tel. 072-5714196.

s'Hertogenbosch.

Woonwerkerf Den Bosch, Hooipolder 1, 5235 VL s'Hertogenbosch, tel. 073-6415709.

'Het Heem' Mosmanslaan 17e, 5237 BB

s'Hertogenbosch, tel. 073-6425216.

Het Verband / De Maalstroom (Federatie van o.a. woonwerkprojecten): Begijnenstraat 34, 6511 WP Nijmegen, tel. 024-3231708.

Tilburg.

Aquarius, De Schans 128, 5011 EN Tilburg, tel. 013-4562619 / 4560752.

Ubbergen (bij Nijmegen).

Woonwerksgemeenschap 'De Refter', Rijksstraatweg 37-00, 6574 AC Ubbergen, tel. 024-3235259.

Utrecht.

Woonwerksgemeenschap ARM, Koningsweg 358, 3585 LE Utrecht, tel. 030-2545422.

VAK-groep (Federatie "Verenigde Arbeids Kollktieven"). (diverse woonwerkprojecten): Lauwerecht 55, 3515 GN Utrecht, tel. 030-2721660.

Wasperveen.

Leefwerksgemeenschap "Hobbitstee", van Zijlweg 3, 8351 HW Wasperveen, tel. 0521-321328 / 321324.

Woongroepenwinkels:

Amsterdam.

ASW (Amsterdams Steunpunt Wonen), Nieuwe-zijds Voorburgwal 32, 1012 RZ Amsterdam, tel. 020-5230130.

Groningen.

Woongroepenwinkel, Kraneweg 68, 9718 JT Groningen, tel. 050-3137985.

Leeuwarden.

PEL/KKW (Koördinatiepunt Kollektief Wonen), Postbus 939, 8901 BG Leeuwarden, tel. 058-2671636.

Leiden.

Informatiepunt Gemeenschappelijk Wonen, p/a CW Leiden & Omg., Postbus 730, 2300 AS Leiden, tel. 071-5121554.

Rotterdam:

Woongroepenwinkel Rotterdam. Overblaak 94, 3011MH, Rotterdam, geopend, di. & do. 14.00-16.00 u. tel.: 010-4674495, fax: 010-2652706, e-mail: info@woongroepenwinkel.nl. www.woongroepenwinkel.nl

Tilburg.

Federatie v. Woonverenigingen Tilburg. van Bijlandstraat 65, 5046 MB Tilburg, tel. 013-5350479.

Diversen

LVGO (Landelijke vereniging Groepswoners van Ouderen), Korte Elisabethstraat 13, 3511 JG Utrecht, tel. 030-2318222 (14.00-16.00 uur). Bezoek na tel. afspr.

Publicatie: Oud & Wijs (6 x per jaar).

SEV (Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting), Postbus 1878, 3000 BW Rotterdam, tel. 010-4130935. Publicatie: 'Het Experiment' (4 x per jaar, gratis).

Huis in Eigen Hand, Kapelstraat 42, 4817 NZ Breda, tel. 076-5811740.

Nederlandse Woonbond,

Nieuwe Achtergracht 17, 1018 XV Amsterdam, Tel. 020-5517700, Fax. 020-5517799

Email: info@woonbond.nl,

Publicaties: Huurwijzer en Woonbondig.

Laagland Advies, Heiligenbergerweg 113, 3816 AJ Amersfoort, Tel. 033-4724224, fax: 033-4751496.

Ministerie van VROM, (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieu) Postbus 30942, 2500 GX Den Haag, tel. 070-3393939, distributiecentrum: Leiden, tel. 071-352500.

Ministerie van VWS, (Volksgezondheid, Welzijn & Sport) Postbus 5406, 2280 HK Rijswijk, tel. 070-3407911.

Notaristelefoon, (Alg. info kopen huis e.d.): tel. 070-3469393.

RAVO (Raad voor de Volkshuisvesting) Postbus 30946, 2500 GX Den Haag, tel. 070-3392436.

VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) Postbus 30435, 2500 GK Den Haag, tel. 070-3738888.

Stichting STUT consult, Dominicanenstraat 107, 6521 KB Nijmegen, tel. 024-3242474, 10:00u-16:00u, e-mail: info@stut-consult.nl, Internet: www.stut-consult.nl

Steunpunt leefgemeenschappen Nederland.

Faustdreef 183, 3561LG Utrecht. Tel.: 030-2630539 leefgemeenschappen@worldmail.nl

Voorlichtingscentra

betreffende o.a. bouwen & wonen.

De Kleine Aarde. Postbus 151, 5280 AD Bostel, tel.: 0411-684921, Fax: 0411-683407. Publicatie: De Kleine Aarde (4 x per jaar).

Ecolonia. Vuurlaan 15, 2408 NA Alphen a.d. Rijn, tel. 0172-491199.

VIBA Expo, Postbus 772, 5201 AT, s-Hertogenbosch, tel. 073-6216943.

Koepel van

woningbouwverenigingen:

AEDES, Vereniging van Woningcorporaties, Olympia 1, 1213 NS Hilversum, Postbus 11, 1200AP Hilversum, tel. 035-6268200.